

Stanowisko Komitetu Badań Morza Polskiej Akademii Nauk w sprawie pełnomorskiego statku badawczego*.

Komitet Badań Morza PAN wskazuje pilną potrzebę wyposażenia polskiej nauki w nowoczesny, pełnomorski statek badawczy, przystosowany do pracy w akwenach polarnych i oceanicznych. Taka jednostka jest niezbędna do prowadzenia zaawansowanych badań, wywiązywania się z międzynarodowych zobowiązań oraz realizacji długofalowych, strategicznych celów państwa. Powinna mieć neutralny charakter naukowy i służyć całemu krajowemu systemowi badań.

Posiadanie narodowej jednostki oceanicznej to inwestycja zarówno w interdyscyplinarny rozwój wiedzy dotyczącej mórz i oceanów, jak i w bezpieczeństwo i prestiż kraju, a także niezbędny warunek suwerenności badawczej. Statek ten stanowiłby kluczowy element infrastruktury strategicznej, wspierając działania państwa w obszarze bezpieczeństwa morskiego i klimatycznego a także gospodarczego i dyplomatycznego. Obecnie Polska jest jednym z nielicznych rozwiniętych państw morskich pozbawionym własnego statku pełnomorskiego.

Środowisko naukowe badaczy morza jednoznacznie wskazuje, że taka jednostka jest konieczna do badania oraz monitorowania globalnych zmian klimatycznych i procesów zachodzących w ekosystemach morskich, a także prowadzenia prac badawczych na obszarze polskiej koncesji górniczej na Atlantyku i wspierania działalności polskich stacji w Arktyce i Antarktyce. Pełnomorski statek badawczy jest również ważnym narzędziem dyplomacji naukowej i świadectwem aktywnej obecności Polski w regionach o rosnącym znaczeniu geopolitycznym.

Rozumiemy również konieczność budowy nowego statku szkolnego oraz zaopatrywania polskich stacji w Arktyce i Antarktyce, jednak wyrażamy głębokie zaniepokojenie stwierdzeniem, że pozwoli on na realizację zarówno celów dydaktycznych, transportowych jak i badawczych. W naszej opinii, bazującej na wieloletnim doświadczeniu prowadzenia badań, niemożliwe jest połączenie w obrębie jednej jednostki tak różnorodnych potrzeb związanych z kształceniem kadr marynarzy oraz prowadzeniem badań naukowych środowiska morskiego na światowym poziomie.

Podkreślamy strategiczną potrzebę budowy statku badawczego, który będzie odpowiadał na kluczowe wyzwania badawcze i wzmacniał narodową infrastrukturę naukową, umożliwiał prowadzenie badań kluczowych dla bezpieczeństwa, rozwoju i pozycji międzynarodowej Polski, a także rozszerzał możliwości pozyskiwania środków z międzynarodowych programów badawczych, w tym środków z programów ramowych Unii Europejskiej. Kraj potrzebuje pełnomorskiej jednostki badawczej, która – choć może wykonywać funkcje dodatkowe – powinna w pierwszej kolejności realizować misję naukową. Dostęp do takiej jednostki powinien być oparty na niekomercyjnych zasadach i eksperckiej ocenie jakości proponowanych badań, a jego racjonalne wykorzystanie powinna nadzorować reprezentatywna dla środowiska badaczy morza Rada Naukowa.

Wyrażamy nadzieję, że decyzje dotyczące przyszłości polskiej infrastruktury morskiej zostaną podjęte z uwzględnieniem długoterminowych potrzeb państwa oraz wartości, jakie niesie rozwój badań oceanicznych i polarnych. Liczymy na konstruktywny dialog oraz współpracę wszystkich zainteresowanych instytucji, aby możliwe było wypracowanie rozwiązania, które wzmocni potencjał polskiej nauki i zapewni Polsce trwałą, odpowiedzialną obecność na światowym oceanie.

W imieniu Komitetu,
Przewodniczący Komitetu Badań Morza PAN

* Stanowisko wyraża poglądy Komitetu Badań Morza Polskiej Akademii Nauk i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk